

Europa i kris

Ack Europa. Så löd titeln på en bok av **Hans Magnus Enzensberger** från 1987. Där samtalar han med författare, politiker och vanligt folk och besöker udda landsändar i olika europeiska länder. Bilden som framträder visar på mycket olika livsstilar och sätt att tänka. Det mest påtagliga gemensamma draget är nationalismen.

Rötterna till denna nationalism finns ofta i en forntid. I Portugal 1400-talets upptäckter av världen. I Norge vikingatiden. I Ungern och Grekland ännu avlägsnare eror. I Polen är beviset att landet existerar trots ideliga delningar och ockupationer. Sverige skiljer ut sig; där tar sig nationalismen uttryck i folkhemmet och Saltsjöbadsandan. Den fråga boken väcker är om det alls är möjligt att skapa en fungerande europeisk union.

I dag är det kris i Europa. EU förmår inte ens kring en gemensam flyktingpolitik. Arbetslösheten är skyhögt. Nationalism och rasism växer. Ungern kan stifta lagar som försämrar mänskliga rättigheter för minoriteter utan att EU gör något.

I boken *"Demokrati eller kapitalism? Europa i kris"* analyserar några tyska intellektuella med **Jürgen Habermas** i spetsen vad som hänt. De är helt överens om politikernas oförmåga att styra Europa i den nuvarande ekonomiska krisen. De överlåter åt marknaden – bankerna, de transnationella företagen, IMF – att ta makten över länder som Grekland och Spanien med förfärande resultat: Arbetslösheten ökar enormt, välfärden rustas ner, utbildning och vård förfaller. Demokratin motverkas, till exempel när Papandreos folkomröstning i Grekland förhindras och sedan drakoniska sparåtgärder framtvingas. Att införa euron utan en fiskal union var ett grovt misstag. Till de nuvarande EU-politikerna är de mycket kritiska; dessa saknar helt visioner.

När det gäller lösningar drar de dock helt olika slutsatser. **Wolfgang Streeck** anser att euron måste bort. Nationalstaterna med sina skilda ekonomiska förutsättningar måste få rätt att styra sina ekonomier främst genom möjlighet att devalvera sina valutor. Habermas lösning går ut på att ge mer makt åt Europas medborgare via parlamentet och utvidgad rätt till lagstiftning som skulle skapa mer demokratisk legitimering av EU. Den sociala dimensionen måste också stärkas.

Alla har inte sett eller velat se den negativa utvecklingen. I GP (2014-05-09) sjunger två liberaler en lovsång till EU. De listar ett antal punkter där EU medverkat till "en häpnadsväckande utveckling":

- EU har hjälpt medlemsländer ur fattigdom
- Viktiga framgångar har nåtts vad gäller EU's flyktingmottagande
- Klyftan mellan rika och fattiga länder har minskat
- Euron lever

Man skulle kunna le åt denna helt verklighetsfrämmande beskrivning. Men leendet stelnar när man vet att författarna är vår EU-kommisionär **Cecilia Malmström** och EU-parlamentarikern **Jasenko Selimovic**. I en annan artikel i GP (2012-12-28) skriver Malmström "Islossning i asylfrågan en seger för EU...några få frågor återstår innan allt är på plats... men klart är att vi kan se tillbaka på 2012 som året då allt lossnade".

Sedan Cecilia Malmström så lyckosamt löst flyktingfrågorna ägnar hon sig nu åt att få igenom TTIP-avtalet som ger företag möjlighet att stämna stater som genom lagstiftning på miljö- och klimatområdet kan komma att minska kommande vinster för företagen.

Jag delar de tyska författarnas dom över EU-politikerna. De genomför bara de kortsiktiga ekonomiska åtgärder som kapitalet kräver utan hänsyn till demokratiska val. Vad vi nu behöver är

statsmän som förmår formulera visioner och vilja att genomföra dem utan att blicka på tillfälliga opinioner. Vad vi inte behöver är falska politiker som försöker få oss att tro att allt är bra eller fega politiker som inte törs ta strid mot populister och nationalisterna. Fortsätter de bara att gynna "marknaden" kan vi se fram mot mer ojämlikhet och mer av Jobbik, Gyllene gryning och Sverigedemokrater.

Men kommer dagens politiker att omskapa EU? Kommer Merkel och Juncker att våga utmana sina väljare? Eller Löfven och Batra?

Jan Molin

jan.r.molin@gmail.com

Lästips: Hans Magnus Enzensberger Ack Europa. Norstedts 1987
Demokrati eller kapitalism? Europa i kris. Daidalos 2015